

Leiars helsing

Me står ved starten av eit spennande arbeidsår, og er godt i gang med innspela til å årets jordbruksoppgjjer - eit av dei mest avgjerande gjennom tidene. Nå i 2024 skal store og viktige avgjersler takast for norsk landbruk si framtid: Eit nytt talgrunnlag skal vedtas og takast i bruk i årets jordbruksoppgjjer. Det trengs ein forpliktande opptrappingsplan for både inntekt og sjølvforsyning. Gjødselforskrifta skal landast med eit vedtak som gir rom for ei berekraftig framtid for matproduksjonen i Rogaland.

Bondelagsarbeid er langsiktig - mykje likt livet som bonde. Ein sår, gjødsalar, steller og haustar.

Mange av dei nemnte sakene, som skal få si politiske avklaring i år, har vorte jobba med i fleire år. Det har blitt mange politikarmøte, for heile organisasjonen. Kunnskapsbygging innanfor og utanfor Bondelaget legg til rette for å få fagleg forankra vedtak. 2023 har rett og slett vore eit år med mykje politisk arbeid, sakene har blir gjødsla og stelt, før fruktene skal haustast i 2024.

Då eg vart vald til fylkesleiar på årsmøtet i Stavanger i fjor, for snart eit år sidan, uttalte eg at Rogaland er Norges mest samansette landbruksfylke. Det er eg endå meir overbevist om etter dette året. Produksjonane og gardane er ulike, og lynnet er ulikt over heile fylket.

At været også er ulikt fekk me kjenna på i vår. Enkelte område vart sterkt råka av kald vår

og tørr forsommar. I tørkesvake område med vatningsanlegg jobba ein dag og natt, og klarte å unngå dei største tapa. Seinare på sommaren kom regnet og gav utfordrande forhold for korn- og grøntprodusentar, og vanskelige innhaustingsforhold for husdyrbøndene.

Det er noko av det beste med å vera bonde; at det alltid kjem eit nytt år. Ein kan setja seg mål om å gjera ting litt bedre i år enn i fjor. Og ein kan håpa på at været spelar litt meir på lag i år.

Likevel er det enkelte oppgåver som står føre dette året som eg kjenner det er eit alvor over. Det er jordbruksforhandlingar kvart år, men eg har ei sterk kjensle av at me står ved eit vendepunkt for norsk landbruk i årets, og kanskje neste års, jordbruksforhandlingar.

Eg er ikkje mest bekymra for sjølvforsyning og mattryggleik. Noreg vil nok alltid halda seg med ein matproduksjon, minst på dagens nivå. Klimaendringane gjer at matproduksjonen blir flytta nordover og sørover på kloden. Klimaendringane gir oss også andre forhold for å dyrka mat. Det kjem norske bønder til å nytta seg av.

Men eg trur at me er ved eit vendepunkt for norsk landbruk slik me kjenner det, der beredskap og distriktspolitikk går hand i hand med matproduksjon. Me må verna om den norske modellen, med driftseiningar av alle storleikar - dei fleste familieeigde. Der dei fleste produksjonar finnes over heile landet.

Fylkesleiar i Rogaland Bondelag, Ståle Hustoft.

Dei omleggingane som skal gjerast i år for å tilpassa landbruket sine marknadsordningar til m.a. WTO-regelverket må gjerast på ein måte som ikkje endrar struktur- og distriktsprofilen på norsk landbruk.

Rogaland bondelag har 41 lokallag. I løpet av året rakk eg å besøka 25 av dei, anten på medlemsmøte, årsmøte eller gardsbesøk hjå enkeltbønder. Bondelaget er ein imponerende organisasjon. Sjølv om eg har vore medlem i snart 30 år, og tillitsvald på lokallagsnivå i ti av dei, har eg dette året fått eit tettare innblikk i korleis bondelaget jobbar.

Noko av det mest imponerende er jobben som vert gjort rundt jordbruksoppgjjeret. Alle medlemmer har høve til å uttala seg. Lokallaga arrangerer medlemsmøte og studieringar. Her er det absolutt høve til å seia meininga si!

Å sjå korleis alle desse innspela vert forvalta vidare til det som vert kravet i jordbruksforhandlingane imponerer meg. Dette er godt demokratisk arbeid!

Takk for innsatsen og samarbeidet i 2023; til både medlemmer, tillitsvalde og tilsette. Saman skal me fortsetja det gode arbeidet i 2024.

Sammen har vi tatt vare på det norske landbruket i over 60 år

Forsikring Pensjon

Som medlem av Norges Bondelag får du

- minst 20 % på private skadeforsikringer
- 20-40 % rabatt på landbruksforsikringer
- god pris på pensjonsordninger
- tilgang på Norges Bondelags Cyberforsikring

Les mer på gjensidige.no/bondelaget.

Årsmøte i Rogaland Bondelag

Årsmøtet 2023 ble arrangert på Scandic Forus 17. og 18. mars.

Avtroppende fylkesleder Marit Epletveit holdt leders tale. Hun tok opp handlingsrommet til rogalandsbonden fremover, og viste til spørreundersøkelsen som signaliserer at mange spør nedleggelse av sin gård de neste 15 årene. Dårlig lønnsomhet ble oppgitt som viktigste grunn til dette. Landbruk over hele landet er vår viktigste matberedskap, og ringvirkningene av nedleggelse er mange, som lavere verdiskaping og tap av arbeidsplasser. Viktighet av godt tilbud til dem som skal ta agronomutdanning i fylket ble også fremhevet som viktig for næringen. Og like viktig er fungerende markeds- og produksjonsregulering, og eggneringen peker seg ut som den næringen det haster mest for akkurat nå. Husdyrproduksjonene i fylket vil også bli presset når forslag til nytt gjødselregelverk blir lagt frem.

Egil Chr. Hoen, 1. nestleder i Norges Bondelag hadde innlegg om aktuelle saker fra organisasjonen. Han var innom årets jordbruksforhandlinger, og hvilke prioriteringer man står overfor.

Politikerdebatt

Fylkespolitikkerne var invitert til landbrukspolitisk debatt, i forbindelse med det forestående valget. Oddvar Vignes ledet debatten.

Innkommende sak og årsmøtesakene

Årsmøtet vedtok å bevilge kr. 200 000 til rettsaken i Bane NOR-saken. Årsmelding, arbeidsplan, regnskap og budsjett ble vedtatt på sedvanlig vis.

Valget

Ståle Hustoft fra Tysvær ble valgt som ny fylkesleder. Jon Tore Refve ble valgt som ny nestleder, og Reinert Idsø fra Strand kom inn som nytt styremedlem.

Marit Epletveit ble takket av som fylkesleder etter seks år, og Geirmund Helgøy ble takket av etter to år som styremedlem.

Det nyvalgte styret i Rogaland Bondelag, årsmøtet 2023.

Styret 2023/2024 har bestått av:

Ståle Hustoft – leder
Jon Tore Refve – nestleder
Jakob Eskeland – styremedlem
Bente Gro M. Slettebø - styremedlem
Reinert Idsø - styremedlem
Inga Lill Håkull - Rogaland Bygdekvinne-
lag
Halvard Bøe - Rogaland Bygdeungdomslag
Silje Bekkeheien – 1. vara
Anbjørn Grønning - 2. vara
Håvard Skavland – 3. vara

Resolusjonen fra årsmøtet: Inntekt

Rogaland Bondelags årsmøte krevjar at Norges Bondelag ved framtidige jordbruksforhandlinger får på plass en modell der en bruker rett talgrunnlag, og kor blant annet bøndenes arbeidsvederlag og kapitalavkastning identifiserast kvar for seg.

Vi krevjar ein konkret opptrappingsplan over 3 år som fører til jamstilling av bondens arbeidsinntekt med arbeidsinntektene til gjennomsnittleg lønnsnivå for landet.

I ein slik opptrappingsplan må det bereknast avkastning på føretatte investeringar til landbruksformål inklusive kjøp av jord og kvote.

Mjølkeutval

Kostnadsveksten på mjølk er estimert til å gi etterslep i inntekt på 3-4 kroner per liter.

Rogaland Bondelags årsmøte krevjar at Norges Bondelag etablerer et eige mjølkeutval på lik linje med kornutvalet og grøntutvalet. Halvvegs i stortingsperioden skal halve etterslepet være dekket.

– Inntransport av mjølk må få eigen finansiering. Dagens PU ordning må vurderast.

Velferdsordningar

Velferdsordningane er viktig for rekruttering. Velferdsordningane er bonden, familien og dyra sitt sikkerhetsnett. For at bonden skal ha like rettar som andre og sikra dyra godt stell ved fødsel, sjukdom og død må det:

- sikrast tilgang på nok landbruksvikar og midlar til å dekkja heile behovet for avløy-
sing.
- ikkje avkortast på bakgrunn av anna løns-
inntekt.
- gis tilskot til dei etterlata til avløy-
sing, også der den avdøde ikkje har oppnådd
inntektskravet på 1/2G

Investeringsfond

Rogaland Bondelag krevjar at Norges Bondelag skal arbeide for å få på plass en fondsordning som mogleggjer nødvendige investeringar i landbruket.

Klima

Årsmøte i Rogaland Bondelag forventar at Norges Bondelag er tydelege på at berekraft handlar om meir enn klimagassutslepp. Me må kommunisere tydeleg at klimagassutslepp frå biologiske prosessar er noko anna enn utslepp frå fossile kjelder

Utdanning

Rogaland Bondelag ønsker et lærlingløp i agronomutdanninga for å gi et fagbrev, kun om det ikkje går på kostnad av vinterlandbrukskulane. Derfor må ordninga evt. bli 3 år på skule og 1 år i lære for å sikre at det framleis er en læreplan for vinterlandbrukskulane.

Lokalt tilstede for lokallaget

Økonomi i landbruket, finansiering, forsikring, sparing eller gårds-overdragelser som tema på neste medlemsmøte?

Våre distriktssjefer har lang erfaring fra landbruket, og er spesialister på finansiering, forsikring og eiendomsmegling for landbruk. De deler gjerne av sin kompetanse til ditt lokallag – om det er medlemskveld, gårdsbesøk eller årsmøte.

Finn din distriktssjef på landkreditt.no/distriktssjefer

Sjekk mer på landkreditt.no eller ring oss på 23 00 08 00

 Landkreditt

LOKALLAGSKONTO

Husk! Vi tilbyr konto til lokallaget med gode betingelser. Det er enkelt å opprette og å bytte disponenter når kassereren byttes.

Les mer på: Landkreditt.no/lokallagskonto

Distrikts- møter

Vinter

17. januar ble det avholdt distriktsmøter i nordfylket (Nesheimstunet) og sørfylket (Øksnevad VGS). Tema var som alltid årets jordbruksforhandlinger, og kick-off til studiearbeidet i lokallagene. Simen Solbakken, ass. næringspolitisk sjef i Norges Bondelag, hadde innledning om årets prioriteringer på begge møtene.

Klimasaken ble også diskutert både i nord og sør. Å få gode klimatilstander som også er gode for bonden, er sentralt for å kunne nå de klimapolitiske målene.

Høst

Distriktsmøtene i høst gikk av stabelen 20. og

Distriktsmøte på Bore.

21. november. Det ble gjennomgang av årshjulet i Bondelaget, inkludert tidslinjen for jordbruksforhandlingene 2024, og rollen til lokallagene, til glede for nye og mer rutinerde tillitsvalgte. Kontoret hadde en egen bolk om hva de kan bidra med ute i lokallagene. NLR

var tilstede på alle møtene, og informerte om Bondens Nettverk, og Mentorordningen i landbruket.

Både vinter og høst møtte rundt 130 medlemmer fra lokallagsstyrene.

Lokallagslederne, fylkesstyret og kontoret i Sveits.

Lokallagsledertur til Sveits

9. - 12. november reiste 31 lokallagsledere, pluss fylkesstyret og kontoret på kombinert studietur og ledermøte i Sveits. Turen gikk til Interlaken-distriktet, der det var lagt opp til tre gårdsbesøk og et meieribesøk. Tema på gårdsbesøkene var blant annet seterdrift, tilleggsnæringer, tilskuddsordninger og organisering. En av bøndene hadde innledning som representant for det sveitsiske bondelaget på ledermøtet, der han gikk i dybden på de landbrukspolitiske temaene som opptar bonden i Sveits.

Ledermøtet ble avholdt på hotellet 11. november. Bodhild Fjelltveit, styremedlem

og 2. nestleder i Norges Bondelag, hadde innledning om prioriterte saker det neste året, og problemstillinger rundt WTO i kommende jordbruksforhandlinger.

I leders tale fokuserte fylkesleder Ståle Hustoft blant annet på arbeidskraft, kunnskap og kapital landbruket setter inn i matproduksjonen, behov for forutsigbarhet og god matberedskap, og behov for vedtak om opptrappingsplan og inntektsutjamning. Hovedpoenget var at vi må prioritere god og aktiv drift, uavhengig av liten eller stor produksjon, så lenge man utnytter potensialet i sin produksjon i sitt distrikt.

Håndtering av kadaver ved krise

Rogaland Bondelag eier prosjektet «håndtering av kadaver ved krise». Siv Meling fra Veterinærinstituttet er prosjektleder og Statsforvalteren i Rogaland ved Janne Breivik er prosjektansvarlig. Rogaland er et fylke med svært høy dyretetthet. De sykdomsutbruddene som har vært til nå har vi i stor grad klart å begrense spredningen av, men hva skjer dersom det oppstår flere utbrudd og store mengder kadaver skal håndteres. Med dette som bakteppe ble det sett et behov for et prosjekt for blant annet å se på hvor smertegrensen går for hvor stor mengde kadaver som kan håndteres, metodevalg og ulike utfordringer knyttet til dette hos de ulike leddene som er involvert i kadaverhåndtering. Hovedmål i prosjektet er å etablere et tverrfaglig samarbeid for å utforske ulike løsninger for kadaverhåndtering og utarbeide en beslutningsmatrise for valg metoden for kadaverhåndtering i ulike scenarier. Prosjektet ønsker å gi til god samhandling mellom forvaltning, næring og kunnskapsstøtte ved behov for kadaverhåndtering. Prosjektet ønsker å øke og bedre beredskapen for sykdomsutbrudd i husdyrproduksjonsnæringen i Rogaland.

Årsmøtet i Norges Bondelag

Rogaland Bondelag hadde 12 utsendinger på Bondetinget i 2023. Flere holdt gode innlegg i generaldebatten, med viktige tema som bondens psykiske helse, velferdsordninger, inntektsvikt på Jæren sammenliknet med andre områder, soneproblematikk og jordvern. Av andre saker ble det vedtatt endring av Norges Bondelags

lover. Som følge av endringen får Rogaland Bondelag én ekstra representant i Representantskapet. Det lyktes ikke med å få FKRA inn som medlem i Representantskapet, noe flere fra fylket tok til orde for.

Under valget ble hele tre rogalendinger valgt: Arthur Salte tok gjenvalg som styremedlem, Sven Martin Håland ble valgt

som 2. vara til styret, og Bente Gro M. Slettebø ble valgt som varaordfører.

Faste utvalg i Norges Bondelag:

Ola Sunde fortsetter som leder av Grøntutvalget. Ingvild Steinnes Luteberget ble valgt inn i Klima- og bærekraftsutvalget.

RingiROG

Det er gjort en stor jobb med sporing, begrensninger på forflytninger av dyr og sanering i de besetningene som har fått påvist ringorm i Rogaland.

Tallene viser sterk reduksjon av tilfeller etter 2020 med 16 påvisninger til sju i 2021 og fire i 2022. Arbeidsgruppa i RingiROG sendte sin vurdering til Gjensidige om at risikoen for storfeprodusenter i Rogaland nå ikke er større enn andre steder ettersom at det ikke har vært nye tilfeller i Rogaland siden desember 2022. Gjensidige svarte på henvendelsen med å oppheve tegningsrestriksjoner for ringorm i Rogaland.

Tidligere har arbeidsgruppa også vært i dialog med Gjensidige og fått bedre vilkår enn det som opprinnelig var og en betydelig bedre utbetaling i forbindelse med sanering. Prosjektet RingiROG ble avsluttet i april 2022 men har fortsatt sporadiske møter i arbeidsgruppa og tar del i RingiTRØ som har tilsvarende arbeid i Trøndelag for å utveksle erfaringer og bistå i arbeidet med å bekjempe ringorm i Trøndelag.

Ola Sunde med elever fra Jåttå, Bryne og Karmsund vgs.

Tur med kokkeelever

Om lag 70 elever og lærere fra vg2 kokk og servitør på Bryne, Jåttå og Karmsund vgs var med på gårdsbesøk den 7. september 2023. Turen arrangeres i et samarbeid mellom Rogaland Bondelag og Opplæringskontoret for restaurant og matfag i Rogaland og får støtte fra Rogaland Fylkeskommune.

Vi var innom GTI Samdrift med melk, Ola Sunde med grønnsaker og Jerseymeieriet hos Sonja Herikstad Skårland. Målet med turen er å vise arbeidet som ligger bak å få frem rein,

norsk kvalitetsmat med et mål om at de fremtidige yrkesaktive kokkene skal velge norske råvarer.

Etter turen samles elevene på Jåttå vgs. for å lage en flerretters middag basert på sesongens råvarer til inviterte gjester. Frode Selvaag er med som faglig rettleider og inspirator, både på gårdsbesøka og kjøkkenet. Selvaag er kjent som Ryfylkekokken og vant blant annet Ingrid-prisen under Gladmatfestivalen i Stavanger.

Politisk arbeid

Jordbruksoppgjøret 2023 vart av det historiske slaget. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag møttest for å forhandla fram landbruket sitt krav, men klarte ikkje å verta einige. Resten av jordbruksforhandlingane vart fullført mellom Bondelaget og Staten. Det vart inngått avtale 16. mai.

Også dette jordbruksoppgjøret vart gjennomført utan eit nytt og rett talgrunnlag og ein opptrappingsplan. Utolmodigheita er stor, og det er lagt ned eit betydeleg arbeid med kunnskapsbygging og politikarkontakt gjennom året.

I august vart det skifte av i regjeringskabalene og Geir Pollestad overtok som landbruksminister.

Valkampen før kommune- og fylkestingsvalet la til rette for mange politikarmøte. Mange stortingspolitikarar, statsrådar og lokale politikarar på alle nivå har vore på diverse møte i heile fylket og blitt presentert for lokale grunneigar- og landbrukssaker. Utolmodigheita med talgrunnlag og opptrappingsplan har vorte tydeleg formidla.

I samband med behandlinga av Statsbudsjettet for 2024 vart det opna for overgang til prosenttoll for fem grøntprodukt. Dette etter godt politisk arbeid frå m.a. stortingspolitikarar frå Rogaland

Rogaland Bondelag har gitt høringsinnspel i ei rekke saker, som m.a. ny dyrevelferdsmelding, ordning for agronomutdanning og totalberedskapskommissjonen.

Høringer Rogaland Bondelag har gitt innspill til:

- Innspill til Norges Bondelags lovutvalg
- Innspill til faglig vurdering av driften og opplæringspotensialet for elever ved Naturbruk, Øksnevad videregående skole
- Regionalplan for kulturmiljø
- Regionalplan for klimaomstilling
- Innspill til Norges Bondelag – Jordbruksforhandlingene 2023
- Innspill til Prosjekt Inntektsløft
- Stortingsmelding om dyrevelferd – 3. gangs høring
- Høring Totalberedskapskommissjonens NOU
- Kontingentsystemet i Norges Bondelag
- Workshop Utviklingsplan for Rogaland 2025 - 2028

Bane NOR-saken

I flere år har grunneierne og Bondelaget kjempet for at Bane NOR skal vedlikeholde gjerdene sine. Grunneierne langs jernbanen i Rogaland og Agder vant frem med sitt krav i tingretten. Retten konkluderte med at Bane NOR er forpliktet til å holde gjerder langs toglinjene i Rogaland og Agder. Bondelaget har fulgt saken siden oppstart, og årsmøtet i Rogaland Bondelag 2023 bevilget kr. 200 000 til rettssaken. Bane NOR anket saken, som kommer opp for lagmannsretten i 2024.

Kontoret

Are Hauge Braaten sluttet 30. november, etter 10 år som rådgiver i Bondelaget. Oddvar Vignes starter i jobben 1. mars 2024. Vi ønsker Oddvar velkommen tilbake.

Verving

Rogaland Bondelag tok storeslem i årets vervekonkurranser, med både beste fylkeslag, beste lokallag (Strand) og beste enkeltverver (Tor-Erlend Eiane). Medlemstall ved utgangen av året var 6142.